



Norsk Medietidsskrift,  
årgang 22, nr. 1-2015, s. 1–21  
ISSN online: 0805-9535

FAGFELLEVDERT ARTIKKEL

# Mammaforum som politisk debattarena

*En analyse av nettdebatt om velferdsstaten*

Brita Ytre-Arne  
Postdoktor  
Universitetet i Bergen  
E-post: brita.ytre-arne@infomedia.uib.no

## ABSTRACT

### **Motherhood forums as arenas for political debate – An analysis of online discussions about the welfare state.**

This article analyses online debate in a popular Norwegian discussion forum for mothers, a forum in which participants discuss a wide range of topics that includes news and politics. A quantitative and qualitative textual analysis is given of forum discussions on welfare services and welfare politics, and how these are understood in relation to the Norwegian welfare state. Findings are contextualized in light of a theoretical perspective drawing on public sphere theory and the concept cultural citizenship.

#### Keywords:

online debate, discussion forum, cultural citizenship, public sphere, welfare politics

---

*Barnevogner, bleier, barneoppdragelse – og politisk debatt? Diskusjonsforum for mødre utgjør en mangfoldig og lite utforsket arena i norsk nettdebatt.*

*Denne artikkelen analyserer hvordan samfunnsprospørsmål diskuteres i mammaforumet Barn i magen / Din baby. Forumet fungerer som arena for menings- og erfaringsutveksling blant kvinner som har eller er i ferd med å få barn. Blant temaene som debatteres er velferdspolitik og velferdstjenester. Forumdeltagerne utveksler erfaringer om fødeavdelinger, barnehager og NAV, og engasjerer seg i politisk debatt om kontantstøtte og uføretrygd. Ikke minst uttrykker de bekymring for framtiden til velferdsstaten barna deres skal vokse opp i.*

## INNLEDNING

Nettdebatt har vært et omdiskutert tema i norsk offentlighet, og har etter hvert blitt gjenstand for en del forskning (Lindholm 2006, Skogerbø og Winsvold 2008). Nettavisenes kommentarfelt har fått mest oppmerksomhet (Baldersheim 2009, Ihlebæk m.fl. 2013, Elgesem og Nordeide under publisering), mens noen studier tar for seg populære sosiale medier som Facebook (Enjolras m.fl. 2013) og politisk diskusjon på Twitter og i blogger (Moe 2011, Moe og Larsson 2012). Men nettdebatt foregår også på andre arenaer som hittil har fått lite opp-

  
UNIVERSITETSFORLAGET

 idunn.no  
Nordiske tidsskrifter på nett

---

This article is downloaded from www.idunn.no. © 2015 Author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY-NC 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for non-commercial use, provided the original author and source are credited.

merksomhet i norsk medieforskning. Blant annet finnes det et stort antall *diskusjonsforum*, noen knyttet til nettaviser (Berg 2011) og noen til interesse- eller erfaringsfellesskap. Nettstedene *Mammanett*, *Babyverden*, *Alt for mamma*, *SnartMamma* og *Barn i magen / Din baby* henvender seg til kvinner som er eller er i ferd med å bli mødre. I tillegg til artikkelstoff, svangerskapskalendre og ekspertervar er diskusjonsforum en sentral attraksjon. I forumene diskuteres graviditet, fødsel, baby og barn – men også alt mulig annet.

Det finnes noen få norske studier av mammaforum (Biørnstad 2000, Åsli 2010, Fredriksen et al. 2010) der nettstedene analyseres som formidlere av svangerskapsrelatert helseinformasjon. Selv om dette perspektivet er interessant, er forumene langt mer mangfoldige og kan analyseres ut fra andre kulturhistoriske, kjønnteoretiske, medievitenskapelige eller sosiologiske innfallsvinkler. I denne artikkelen tar jeg utgangspunkt i medievitenskapelig forskning på kulturelt medborgerskap, forankret i offentlighetsteoretiske perspektiver. Ut fra dette rammeverket analyseres et populært norsk mammaforum – *Barn i magen / Din baby* – som arena for politisk debatt.

Av de mange temaene som diskuteres i forumet, vil jeg fokusere på *velferdspolitikk*. Velferdsstaten er en bærebjelke i det norske samfunnsystemet, et sentralt politikkområde og et viktig tema i samfunnsdebatten. Samtidig har velferdsstaten stor personlig relevans i den familieetableringsfasen deltagere i et mammaforum befinner seg i. Å få barn innebærer en rekke møter med velferdstjenester: svangerskapskontroll hos fastlege og jordmor, søknad om foreldrepermisjon hos NAV, fødsel og barselopphold på sykehus, oppfølging fra helsestasjonen og etter hvert barnehage og skolefritidsordning som del av hverdagen. Ved sykdom eller sosiale utfordringer kommer andre tjenester og tiltak inn i bildet. Interesse for velferdsfeltet kan øke gjennom tettere kontakt, og engasjement for velferdsstatens utvikling kan styrkes av å få barn som skal leve i framtidens samfunn. Velferdsdebatt i mammaforum omhandler spørsmål som er sentrale i deltagernes liv og på samfunnsnivå, og er dermed en interessant case for å studere vanlige menneskers deltagelse i samfunnsdebatten.

Artikkelens prosjekt er å analysere mammaforumet *Barn i magen / Din baby* som arena for politisk debatt. Dette gjøres ved å besvare to problemstillinger: *hvordan velferdsdebatt oppstår i forumet og hvilke forståelser av den norske velferdsstaten som kommer til uttrykk*. Gjennom kvantitativ og kvalitativ innholdsanalyse viser jeg hvordan forumdiskusjoner med ulike utgangspunkt rommer forskjellige politiske dimensjoner. Disse kommer til syne ved å anlegge et teoretisk rammeverk der et utvidet politikkbegrep og ideer om kulturelt medborgerskap supplerer mer tradisjonelle forestillinger om politikk og offentlighet. Studien gir et empirisk bidrag til norsk forskning på nettdebatt ved å ta for seg politisk diskusjon mellom vanlige mennesker på en lite utforsket arena utenfor de største mediene.

## CASE: MAMMAFORUM SOM DEBATTARENA

Hva er egentlig et mammaforum, og hvordan fungerer dette som debattarena?<sup>1</sup> *Barn i magen / Din baby* har eksistert i ulike former siden 1999, da jordmor Siri von Krogh startet en nettbasert opplysningstjeneste for gravide (Biørnstad 2000: 40). I dag inngår forumet i Egmont Hjemmet Mortensens satsning på kvinner og småbarnsforeldre som kjernemålgrupper. Forumet er del av nettstedet *foreldre.no* som igjen er del av portalen *klikk.no*, som formidler magasinjournalistikk organisert etter livsstiltema. Diskusjonsforumet promoteres via disse sidene og brukes som ressurs for journalister som søker etter caser eller skriver artikler basert på debatter. Diskusjonstrådene kan leses av alle og samler store mengder innhold som kommer høyt på Googles treffliste. Forumet er todelt i design og innhold: *Barn i magen* henvender seg til kvinner som er gravide eller prøver å få barn, mens *Din baby* tar over når den lille har kommet til verden. Hver del har tematiske underforum, mens noen fellesforum fungerer som samlingsplasser. Av disse har «Anonymforum» spesielt høy aktivitet. Navnet viser til at man kan delta uten å bruke «nick» (nettseudonym tilknyttet profil), en mulighet mange benytter seg av.

To interessante spørsmål er *hvem* som deltar, og *hvordan* denne diskusjonsarenaen fungerer. Forumdiskusjonene indikerer at så godt som samtlige deltagere er kvinner, hvilket er en kontrast til annen nettdebatt (Grønli 2014). Utdanningsnivå og yrker ser ut til å variere, selv om det er umulig å anslå representativitet når dette oppgis. Aldersmessig er det naturlig konsentrasjon om livsfaser der mange får barn eller har hjemmeboende barn. Til spørsmålet om *hvordan* diskusjonsarenaen fungerer, så framstår den først og fremst som mangfoldig. Saksfokuserte innlegg blandes med personangrep og avsporinger; varme støtteerklæringer står side om side med krangling og kritikk; noen diskusjoner engasjerer bredt, mens andre dør raskt ut; noen nickbrukere blir interne «kjendiser», mens det store flertallet er anonyme; sannhetsgehalt kan vanskelig kontrolleres samtidig som deltagerne stadig jakter på «trolling».<sup>2</sup> Forumet har brukermoderatorer og administratorer som håndhever et regelverk, men legger opp til stor takhøyde.<sup>3</sup> *Barn i magen / Din babys* anonymforum framstår som et lavterskeltilbud innen nettdebatt, men med indre justis i form av reaksjoner fra andre brukere og et visst redaksjonelt kontrollapparat.

1. Presentasjonen av forumet er basert på systematisk gjennomgang av foruminnhold fra tre tilfeldig valgte dager (se metodedel) samt jevnlig lesning av forumet fra høsten 2013 til høsten 2014.
2. «Trolling» betegner falske eller overdrevne innlegg skrevet for å provosere.
3. Forumregler: <http://www.klikk.no/forum/barnimagen/index.php?app=core&module=help#column-content>










## Anonymforum

Hei.  
Anonymforumet er felles for Barn i magen og Din baby. Husk at ikke alle har samme takhøyde når det kommer til ironi og sarkasme. Jeg ber dere derfor om å tenke dere litt om før dere poster og svarer. Diskuterer du sykdom og annet helsestoff, husk å bruke leger og helsepersonell som eksperter og ikke stole blindt på brukersvar. God debatt!  
Hilsen Elin, forumansvarlig.

**Snarveier til andre forum:**  
[1 trimester](#) -- [2 trimester](#) -- [3 trimester](#) -- [Bli gravid](#) -- [Navnebatten](#) -- [Skravle BIM](#) -- [Krangle BIM](#) [Småttroll 0-1 år](#) -- [Småttroll 1-2 år](#) -- [Ris og ros](#) -- [Skravle DIB](#) -- [Krangle DIB](#)

Sider **1** 2 3 **NESTE** > Logg inn for å starte tråd

**NYLIG OPPDATERT**    OPPRETTET    FLEST SVAR    FLEST VISNINGER    TILPASSET

<b>STICKY</b> Vi kårer månedens bruker og månedens innlegg for august Opprettet av Kari-forumansvarlig, 12 aug. 2014	3 svar 459 visn.	 Puskatt i går, 14:34
<b>STICKY</b> Vi har lansert Forum+ Opprettet av elin, 17 juni 2014	0 svar 3 236 visn.	 elin 17 juni 2014
Noen som har kombiskap (kjøl/frys)? Hvilket merke? Opprettet av Anonym bruker, i dag, 13:43	0 svar 1 visn.	 Anonym bruker i dag, 13:43
Halshugg meg gjerne, de fleste med overvekt kommer av ren latskap Opprettet av Anonym bruker, i dag, 13:02 <a href="#">1</a> <a href="#">2</a>	29 svar 255 visn.	 Anonym bruker i dag, 13:43
Inspirert: Hvor mange inviterer dere til barnebursdag? (Bhgbarn) Opprettet av Anonym bruker, i dag, 12:48	5 svar 93 visn.	 Me and my monkey i dag, 13:43
Far som ertes Opprettet av Anonym bruker, i dag, 12:55	11 svar 226 visn.	 mirakela i dag, 13:40
Kan man la være å kjøpe nettbrett/mobil til barna, tror dere? Opprettet av Anonym bruker, i dag, 08:37	19 svar 277 visn.	 Anonym bruker i dag, 13:39
Brannfakkel, men shit au.. Hevn over elskerinnen. Opprettet av Anonym bruker, i dag, 11:06 <a href="#">1</a> <a href="#">2</a> <a href="#">3</a> <a href="#">4</a>	70 svar 1 433 visn.	 Anonym bruker i dag, 13:39
Husarrest....er ikke det veldig teit? Hva er vitsen? Opprettet av Anonym bruker, i dag, 13:37	0 svar 13 visn.	 Anonym bruker i dag, 13:37

Figur 1. Sist oppdaterte innlegg på Anonymforum et tilfeldig tidspunkt i august 2014.

På Anonymforum diskuteres alle slags emner. Noen er direkte knyttet til *Barn i magen / Din babys* tematikk, som graviditet, fødsel, amming, navnevalg, oppdragelse og barns utvikling. Andre gjengangere er middagstips, interiør, klær, samlivsproblemer, helse, kjendiser og alle slags praktiske eller til tider absurde spørsmål. På et tilfeldig valgt tidspunkt (se illustrasjon 1) kan de øverste diskusjonstrådene handle om kjøleskap, overvekt, elskerinner, barnebursdag, husarrest og mobiltelefon til barn. Forumet framstår ikke umiddelbart som noen opplagt arena for politisk debatt generelt eller diskusjon om velferdsstaten spesielt. Ved nærmere ettersyn er det likevel flere dimensjoner som kan karakteriseres som politiske ut fra ulike politikkbegrep, og som på ulikt vis indikerer orienteringer mot offentligheten. Analysen tar derfor utgangspunkt i et teoretisk rammeverk som åpner for å vektlegge både direkte og indirekte politiske dimensjoner.

### TEORETISK RAMMEVERK: POLITIKK, OFFENTLIGHET OG KULTURELT MEDBORGERSKAP

*Direkte* politiske dimensjoner ved forumet framkommer når konkrete politiske saker fra tid til annen diskuteres, gjerne med utgangspunkt i nyheter eller politiske utspill. Disse trådene kan kobles til en politisk offentlighet, og forumet

utgjør en lavterskelarena der deltagerne kan ytre seg og diskutere. Lærerstreiken i august 2014 ble for eksempel debattert fra mange synsvinkler i et stort antall tråder som også omhandlet utdanningspolitikk generelt. Slik bruk av forumet har likhetstrekk med tilsvarende diskusjon i andre sosiale medier, men brukergruppen er annerledes enn for eksempel Twitter, som framstår som mer mannsdominert og elitepreget (Enjolras m.fl. 2013: 47). I den grad et mangfold av diskusjonsarenaer bidrar til at ulike mennesker deltar i politisk debatt vil en slik funksjon være demokratisk relevant ved å stimulere til bredere deltagelse. Eksplisitt politisk diskusjon utgjør likevel en svært begrenset del av forumaktiviteten.

Ved å utvide rammene for hva politisk diskusjon er, vil et langt større antall tråder i mammaforumet romme *indirekte* politiske dimensjoner. Tilsynelatende upolitiske tema kan gi opphav til diskusjoner der verdier og ideologiske ståsteder brytes mot hverandre. Debatten i mammaforumet bidrar dermed til at en rekke hverdagslige og personlige spørsmål problematiseres. En diskusjon om barneklær kan ta utgangspunkt i det konkrete og subjektive («Hvilke merker synes du er best?») for så å komme inn på miljøhensyn, forbrukersamfunn, barnearbeid eller gruppepress, samtidig som identitetsforståelser befestes gjennom hva man kler barna i og hvordan man reflekterer over dette. Forumet er således med på å tydeliggjøre politiske aspekter ved hverdagsliv og livsstilsvalg, og et stort antall diskusjonstråder kan sies å være politiske ut fra en slik forståelse.

Disse to dimensjonene refererer henholdsvis til et avgrenset og et utvidet begrep for politisk relevans, som igjen viser til ulike forståelser av hva det vil si at medier eller populærkultur inngår i en offentlighet (Herkman 2010, Ytre-Arne 2011). Normativ offentlighetsteori understreker viktigheten av at borgere sikres adgang til informasjon og deliberasjon om spørsmål av allmenn interesse, og medier spiller en viktig rolle som aktører og arenaer i offentligheten (Habermas 1962, Curran 1991). Feministisk kritikk av offentlighetsteorien har stilt spørsmål ved hvilke saker som defineres som offentlige anliggender – for eksempel grensedragningen privat-politisk som i seg selv kan anses som et politisk spørsmål (Fraser 1992, Benhabib 1992, Landes 1998). For medievitenskapen impliserer dette at medier kan forstås som arenaer for reforhandling av politikkbegrep, og at ulike medier og kommunikasjonsformer kan vurderes som politisk relevante ut fra ulike forståelser.

Mammaforumet kan altså analyseres som en arena der det private blir politisk, og som en ressurs som deltagere kan anvende for å posisjonere seg i hverdagslivets politiske dimensjoner. Dette framkommer ved å utvide rammene for hva som er politisk, men også for hva slags offentlighetsbegrep man legger til grunn. Som nevnt orienterer forumet seg av og til mot den tradisjonelle politiske offentligheten. I tillegg følges en populærkulturell offentlighet og en nettoffentlighet gjennom diskusjon av kjendiser, tv, bloggere og fenomen i andre sosiale medier.<sup>4</sup> I enda større grad forholder forumdiskusjonene seg til den offentligheten som skoler, arbeidsplasser og lokalsamfunn utgjør, blant annet ved å følge årets gang gjennom hverdager og høytider og danne en arena

for fortolkning av tradisjoner, hverdagslige problemstillinger og små og store hendelser. Begrepet *kulturelt medborgerskap* (van Zoonen 2005: 8, Hermes 2005) tar sikte på å utvide tradisjonelle forståelser av borgerrollen ved å fokusere på hvordan medie- og kulturuttrykk danner rammer og råstoff for identitetsforståelser. Slike forståelser er avgjørende for orientering mot og inkludering i sosiale og kulturelle fellesskap, som igjen ligger til grunn for deltagelse i mer eksplisitte politiske offentligheter (Dahlgren & Sparks 1992: 17).

Diskusjonene om foreldreskap i mammaforum kan også tillegges ulike politiske dimensjoner. Moderskapets politiske betydning har blitt utfyllende diskutert i feministisk teori, for eksempel hvorvidt morsrollen danner relevante forutsetninger for medborgerskap (Dietz [1985]1998), og hvordan kvinnens stilling i familien påvirker hennes status som samfunnsborger i ulike velferdsstatsmodeller (Pateman [1988]1998). En studie av det britiske mammaforumet *Mumsnet* (Gambles 2010) framhever hvordan politiske dimensjoner ved morsrollen artikuleres gjennom forumet. På den ene siden synliggjøres kvinners erfaringer som mødre, noe som kan virke mobiliserende overfor politiske offentligheter. På den andre siden fremmer diskusjonene et individualistisk og selvhjelpsinspirert etos som kan tolkes som re-privatisering av det politiske, eller som neo-liberalistisk framheving av individuelt ansvar framfor strukturelle faktorer (Gambles 2010). Også andre aspekter ved deltagernes samfunnsforståelser synliggjøres på slike debattarenaer. I denne analysen rettes søkelyset mot forståelser av hva det vil si å leve i en velferdsstat.

## METODISKE TILNÆRMINGER

Artikkelens hovedproblemstilling er å undersøke hvordan forumet fungerer som politisk debattarena. Problemstillingen belyses gjennom kvantitativ analyse av hvordan velferdsdebatt oppstår i forumet, og kvalitativ analyse av hvilke forståelsesrammer som preger velferdsdebatten. Førstnevnte gir en oversikt over innganger til og dynamikker i den politiske debatten i forumet, mens sistnevnte gir en mer detaljert og konkret belysning av argumentasjon og posisjonering i debatter om velferdspolitik.

Ulike politikk- og offentlighetsbegrep angir ulike rammer for hvilke forumdiskusjoner som kan anses som relevante for en slik studie. I tråd med det teoretiske perspektivet ble ulike utvalgsmetoder kombinert for å samle inn relevant analysemateriale. Først ble søkefunksjonen til *Barn i magen / Din baby* brukt til å innhente 50 diskusjonstråder fra Anonymforum fra et avgrenset tidsrom (oktober 2013 til august 2014) der ordet «velferdsstaten» forekom.<sup>5</sup> Søkeordet

4. Den kjente bloggeren Caroline Berg Eriksen (tidligere Fotballfrue) er hyppig omtalt på *Barn i magen / Din baby* og søsterforumet *Kvinmeguiden*. Kontroverser rundt bloggeren som etter hvert har blitt store mediesaker, ble først diskutert i forumene.
5. Søket antyder et stort antall relevante tråder i valgkamperperioden før stortingsvalget 9.9.2013. Denne antatt spesielle perioden er *ikke* innlemmet i utvalget, mens perioden med regjeringsskiftet etter valget inngår.

er en allment kjent benevnelse av det relevante politikkområdet og gir et utvalg med antatt høy relevans for problemstillingen. Ulempen er at diskusjoner som ikke fanges opp, likevel kan være relevante, spesielt ut fra et utvidet politikkbegrep. For å bøte på dette foretok jeg også en fullstendig gjennomgang av alle tråder som ble opprettet i Anonymforum tre tilfeldig valgte dager (torsdag 21. august, onsdag 27. august og lørdag 30. august).<sup>6</sup> Til sammen 81 tråder ble valgt ut fordi de berørte problemstillinger relatert til velferdsstaten. Utvalgs-kriteriet ble praktisert vidt, men tråder om sykdom ble for eksempel ikke tatt med uten at diskusjonen kom inn på *helsetjenester*. Antallet tråder i dette utvalget – hentet fra tre dager i motsetning til det lengre tidsrommet ordsøket ble utført innenfor – indikerer at et betydelig antall forumdiskusjoner berører velferdsstaten indirekte. For å fange opp eventuelle forskjeller mellom de to utvalgene vil analysen innledningsvis skille mellom dem. Det må likevel understrekes at representativiteten til utvalgene – i forhold til forumet som helhet – vanskelig kan anslås.<sup>7</sup>

Spørsmålet om *hvordan* politisk debatt oppstår i forumet, ble besvart gjennom kartlegging av hvilke hovedtyper av problemstillinger som innleder velferdsdebatt. Etersom mammaforumet byr på stor tematisk spennvidde, er det relevant å studere hva slags spørsmål – fra det mest personlige til det mest allmenne – som gir opphav til slik diskusjon, og hvordan debatt med ulike utgangspunkt utvikler seg. Jeg foretok en kvantitativ kategorisering av hovedinnleggene (første innlegg) i alle diskusjonstrådene i utvalget, og grupperte dem ut fra følgende hovedtyper av problemstillinger, definert ut fra lesning av forumet forut for analysen:<sup>8</sup>

- 1 *Erfaringsutveksling vedrørende spesifikke tjenester* (f.eks. fornøyd med oppfølging fra helsestasjonen)
- 2 *Sammensatte problemer* (f.eks. uklart sykdomsbilde og problemer med NAV)
- 3 *Erfaringsbaserte refleksjoner*: Observasjon eller opplevelse som leder til allment spørsmål (f.eks. har født – tanker om norsk barselomsorg)
- 4 *Generelle betraktninger* (f.eks. hvordan hadde syke det i gamle dager?)
- 5 *Nyheter og politiske hendelser* (f.eks. Frp vil endre uføretrygden)
- 6 *Annet*

Selv om kun hovedinnlegg ble kategorisert, ble samtlige tråder lest gjennom for å avdekke mønstre i hvordan diskusjoner utviklet seg.

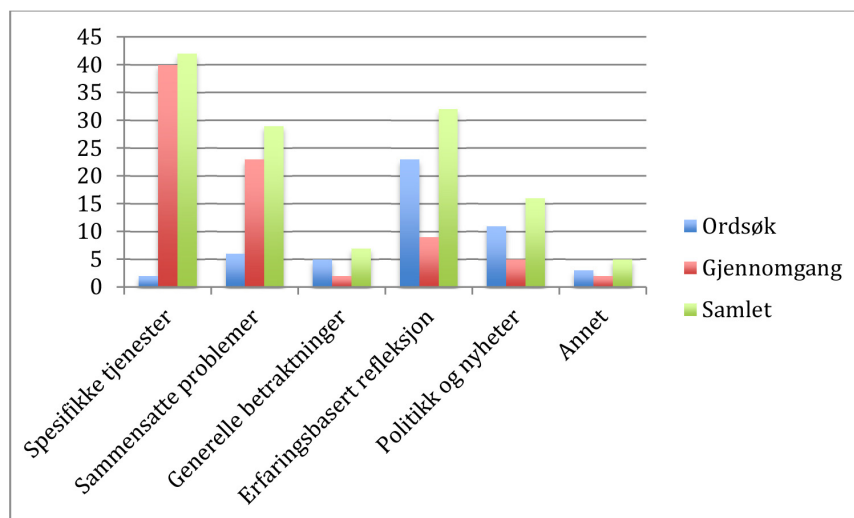
6. Valget av analysemåned kan medføre et økt antall tråder om skole (på grunn av lærerstreik i august 2014) i tillegg til at måneden er preget av skole- og barnehagestart. Med unntak av dette var det ikke spesielle debatter innen velferdsfeltet som dominerte nyhetsbildet i perioden.
7. En observasjon er at flere forumtråder inneholder metadiskusjon av typen «hvorfor er det så mange tråder om uføre», noe som tyder på at også aktive brukere opplevde velferdsdebatt som et tilbakevendende tema.
8. Hovedtypene er anvendt som gjensidig utelukkende fordi bare hovedinnlegg ble kategorisert.

Videre kvalitativ analyse av forståelsesrammer i debatten ble konsentrert om kategoriene *erfaringsbaserte refleksjoner*, *generelle betraktninger* og *nyheter* samt *politiske hendelser*. Innenfor kategoriene konsentrerte jeg meg om tråder om to tema som utløste stort engasjement i forumet: sosialpolitikk og familiepolitikk. Denne delen av analysen tok for seg hele tråder, ikke bare hovedinnlegg, og fokuserte på å identifisere hvordan ulike *forståelsesrammer* framkom i velferdsdebatten. Hensikten med dette analytiske begrepet er å sette enkeltstående argumenter inn i større sammenhenger. Begrepet *framing* er mye brukt i studier av journalistikk og politisk kommunikasjon og kan defineres som «to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation» (Entman 1993: 53). I forumdiskusjoner må respondenter først fortolke hovedinnlegget, og i tråd med Entmans definisjon kan man se for seg at dette gjøres ved å anse spørsmålet som illustrasjon på et mer allment problem eller som ledd i en årsakssammenheng, ved å vurdere ut fra moralske standarder eller anbefale bestemte løsninger. Når diskusjoner utvikler seg, kan ulike forståelsesrammer brytes mot hverandre, og disse kan være gjenkjennelige på tvers av diskusjoner om ellers forskjellige spørsmål. Man kan tenke seg noen interne forståelsesrammer som kjennetegner mammaforumet spesielt, men det er også sannsynlig at deltagerne anvender fortolkningsrammer som kan relateres til øvrig samfunnsdebatt. Forumdeltagerne bruker kanskje andre ord enn en politiker ville gjort, men kan likevel gjengi ideologiske argumenter. De vil kanskje ikke beskrive den norske velferdsstaten som *universalistisk*, men kan likevel gi uttrykk for at den bør favne vidt og bredt. Forumet kan altså speile bestemte forståelser av hva velferdsstaten er og bør være – hentet fra politisk retorikk, mediedebatt eller mer grunnleggende ideer om velferdsstaten som samfunnssystem.

## HVORDAN OPPSTÅR POLITISK DEBATT? UTGANGSPUNKT FOR DISKUSJONER OM VELFERDSSTATEN

Forut for en analyse av hvilke problemstillinger som gir opphav til velferdsdebatt, er det relevant å nevne hvilke velferdstjenester som diskuteres i forumet – og det er mange. Det var en viss konsentrasjon om barnehager og andre tjenester med personlig relevans for småbarnsmødre. Mer overraskende var det også utstrakt debatt om tjenester som antageligvis angikk enkelte personlig, men som svært mange så ut til å ha meninger om: overgangstønad for aleneforsørgere, uføretrygd og barnevernet. På tvers av hvilke tjenester som ble diskutert, var det mønstre i hvilke *problemstillinger* som ble reist gjennom hovedinnleggene, og det er disse hovedtypene av problemstillinger den kvantitative analysen har kartlagt (se figur 1).





Figur 1: Antall hovedinnlegg kategorisert ut fra type problemstilling. Figuren viser de to utvalgene hver for seg («ordsøk» velferdsstaten (N=50) versus «gjennomgang» av foruminnhold (N=81)) og i tillegg samlede tall for begge utvalg sammenslått (N=131).

Figuren viser at diskusjon om «spesifikke tjenester» utgjorde en betydelig del av velferdsdebatten i forumet, ettersom denne typen debatter dominerte utvalget som ble foretatt ved gjennomgang tre tilfeldige dager. Altså var *erfaringsutveksling* en vesentlig del av velferdsdebatten på forumet, som framstod som en arena for å diskutere rutiner, praksiser, rettigheter eller problemer vedrørende velferdstjenester brukerne selv var i kontakt med. Diskusjonene opererte ofte på et praktisk nivå, med spørsmål av typen «hvordan er dette i deres barnehage», og bød ikke på dyptpløyende debatt om velferdsstaten som samfunnssystem. Likevel omhandlet de politiske spørsmål indirekte, ettersom de tok for seg noe så grunnleggende som brukeres *forventninger* til velferdstjenester. Tilpassning mellom institusjonelle normer og individuelle behov ble diskutert, og deltagerne forhandlet fram kollektive normer for hvordan interaksjon mellom brukere og velferdstjenester bør være. Diskusjonene synliggjorde både geografiske ulikheter og gap mellom forventninger og realiteter.

Den beslektede kategorien «sammensatte problemer» betegner mer komplekse problemstillinger som ikke var begrenset til bruk av konkrete velferdstjenester. I disse trådene snakket man om «å møte veggen», en mor med økonomiske problemer fryktet å bli meldt til barnevernet, eller en bekymret nabo spurte om hjelpetiltak for en blivende alenemor. Diskusjonene ga praktisk innføring i hvordan spesialiserte helse- og velferdsordninger fungerer, med bidrag fra deltagere som hadde relevant arbeid, utdanning eller personlig erfaring. Forventningsjustering og forhandlinger om ansvar var relevante begreper også her. Hovedpersonen møtte ofte utstrakt sympati og fikk hjelp til å navigere i et spesialisert sosialt sikkerhetsnett, men kunne også få beskjed om å ta ansvar selv uten å forvente noe fra fellesskapet.

I utvalget som ble konstruert ved ordsøk, var «erfaringsbasert refleksjon» den dominerende kategorien. Typiske utgangspunkt for mer eksplisitt velferdsdebatt var altså innlegg der erfaringer eller observasjoner ga opphav til allmenne spørsmål. En relatert kategori med færre innlegg var «generelle betraktninger», som gikk rett på spørsmålet uten å koble til personlig erfaring. En vesentlig forskjell mellom disse var at førstnevnte ledet til diskusjon om hvorvidt den personlige observasjonen var representativ. Diskusjoner om sykefravær blant gravide ble dermed preget av anekdotiske bevis om hvor mange sykemeldte den enkelte kjente, og legitimering av eget sykemeldingsbehov. Tråder som manglet den personlige observasjonen, eller som tok utgangspunkt i nyheter, utløste gjerne lange og engasjerte diskusjoner som gikk mer rett på sak. Også her ble personlige erfaringer trukket inn underveis, men da etter at prinsipielle hovedposisjoner var etablert.

Analysen viser at personlig erfaring spilte en avgjørende rolle som inngangspunkt til velferdsdebatt i mammaforumet. De mange trådene der erfaringer ble sammenlignet, sannsynliggjør at deltagerne opplevde dette som interessant i seg selv. I tilfeller der hovedinnlegget gikk inn for å diskutere allmenne problemstillinger, kunne personlige erfaringer både avspore og berike diskusjonen. Felles for mange av disse trådene var likevel at de etter hvert ble preget av grundig argumenterende innlegg der ulike verdisyn ble markert. Den videre analysen vil konsentrere seg om forståelsesrammene som preget slike diskusjoner.

## FORSTÅELSESRAMMER I DEBATTEN

Den videre analysen konsentrerer seg om tråder der problemstillingen tok utgangspunkt i erfaringsbaserte refleksjoner, generelle betraktninger eller nyheter og politiske hendelser. Innenfor disse kategoriene la jeg vekt på tråder som berørte to sentrale politikkområder som vakte stort engasjement: sosialpolitikk og familiepolitikk. Analysen er innrettet som en kvalitativ tekstanalyse der sentrale posisjoner i forumdiskusjonene identifiseres, for så å kobles til begreper som betegner grunnleggende normative forståelser av velferdsstaten.

### *Sosialpolitikk: Den sårbare velferdsstaten*

Begrepet «velferdsstat» kan defineres på ulike måter, men kjernen er «en oppfatning og forventning om et offentlig, kollektivt ansvar for en høy grad av sosial trygghet og sosial likhet i samfunnet» (Kuhnle og Kildal 2011: 19). Det ideologiske grunnlaget for en velferdsstat handler om forholdet mellom borger og stat, og et avgjørende spørsmål er hvilket ansvar fellesskapet har for den enkelte gjennom ordninger for inntektssikring, helsehjelp og omsorg. Sosialpolitikken er et sentralt politikkområde som omhandler fellesskapets ansvar for å hjelpe individer i utsatte situasjoner, og grensedragning for dette ansvaret kan reflektere ideologiske syn på hvor omfattende velferdsstaten bør være.

Mange forumdiskusjoner speilet en holdning som også er framtreddende i politisk retorikk og mediedebatt, nemlig at den norske velferdsstaten er og bør være en av verdens beste. Men hånd i hånd med denne oppfatningen gikk tanken om at velferdsstaten er *sårbar*.

Et eksempel var en tråd med overskrift «Herregud så bra vi har det i Norge!» og hovedinnlegg som bestod av spørsmålet «Er dere ikke enige?».<sup>9</sup> Mange forumdeltagere uttrykte stor takknemlighet overfor ulike sider ved det norske samfunnet, og da spesielt velferdsstaten. I tillegg forekom to typer motinnlegg som var enten *problematiserende* eller *bekymrede*. De problematiserende innleggene stilte spørsmål ved trådens sentrale diskurs, og hevdet at velferdsstatens sikkerhetsnett ikke var tilstrekkelig finmasket:

La oss se om du sier det samme den dagen du må legge skrubbsultene unger, fordi du ikke har mat eller penger, og NAV bare avslår alle søknader om hjelp, og du må krype på døra til din familie, fordi du er kastet ut av hjemmet, fordi du ikke har penger til å betale 2500,- i husleie. [Utdrag]<sup>10</sup>

---

Jeg er høyt utdannet, har aldri forventet eller trodd at jeg skulle få noe fallende ned i fanget på meg. Men jeg hadde trodd at jeg skulle få riktig hjelp når jeg trodde det. Jeg var til og med så naiv at jeg trodde at så lenge jeg virkelig ønsker å bli frisk, selv gjør alt jeg kan, og i tillegg både har kunnskap og vilje til å jobbe – bare jeg får litt hjelp i en periode – så trodde jeg at det var nok. [Utdrag]

Begge innlegg beskrev en velferdsstat som sviktet sine egne idealer. Det første innlegget viste til barns spesielle rett til vern, samt til forventningen om et offentlig sikkerhetsnett slik at man ikke må «krype på døra» til familie. Dette refererer til sentrale ideer i utviklingen av sosialpolitikken, der staten gradvis har tatt ansvar for flere typer sårbarhet og risikosituasjoner (Hjelmtveit 2005: 24). Det andre innlegget viste til en moralsk kontrakt velferdsmottagere forventes å leve opp til, men hevdet at velferdsstaten sviktet sin forpliktelse selv for borgere som gjorde alt riktig.

Andre motinnlegg var mer bekymrede enn problematiserende, og uttrykte tvil om hvorvidt dagens velferdssamfunn kunne bevares. I disse innleggene framkom en *sårbarhetsdiskurs* som så ut til å være framtreddende i forumet, der det gang på gang ble hevdet at velferdsstaten uunngåelig ville svekkes i framtiden. Årsaken til dette var en rekke trusler mot velferdsstaten, og både i den nevnte tråden og andre ble innvandring trukket fram:

9. <http://www.klikk.no/forum/dinbaby/index.php/topic/144100321-herregud-s%C3%A5-bra-vi-har-det-i-norge/>

10. Innlegg er sitert direkte, men i mange tilfeller ikke i sin helhet. Dette markeres med [utdrag] i klamme bak innlegget, og med [...] dersom tekst midt i utdraget er utelatt. Sitater fra forskjellige innlegg skilles med ---

Sjekk litt hvor mange millioner hver ikke-vestlig koster samfunnet, og hvor mange av disse som havner på sosialtrygd. Det er så absolutt relevant for velferdsstaten.

---

Tror du vi har uendelig med penger? Vi kunne hjulpet uendelig mange flere om vi ikke tok imot asylsøkere, og jeg ser på det som et hån mot oss og et hån mot dem at vi ikke prioriterer bedre.

Frykt for migrasjonsstrømmer som belaster velferdssystemet, er del av kritikken av universalistiske prinsipper for velferdsstaten (Kildal 2013). I forumet var slike innlegg koblet til en annen trussel som også ble artikulert i andre sammenhenger, og det var at utstrakt bruk av velferdsordninger *i seg selv* truet velferdsstaten. Velferdsstatens økonomi er et komplekst felt, men kan framstilles retorisk som et enkelt regnestykke som må «gå opp»: hvis antallet brukere blir for høyt, må tjenestene kuttes. I forumdiskusjonene ble denne argumentasjonen brukt mot innvandrere, men også mot andre mottagere av sosialhjelp, overgangsstønad eller uføretrygd.

Diskusjonene fokuserte ofte på misbruk og utnyttelse av velferdsordninger. Lite kunne provosere så mye som å få slike mistanker bekreftet, noe som ble illustrert av et innlegg med overskrift «Deilig å ikke jobbe»<sup>11</sup>. Hovedinnlegger beskrev et tilsynelatende idyllisk familieliv der begge foreldre var hjemmeværende, far med uføretrygd og mor med supplerende stønad fra NAV. Begrunnelsen var at «Når man har stiftet familie, mener vi at man skal prioritere den før jobb og andre uviktige ting» og «Her går vår familie før staten». En rekke indignerte svarinnlegg beskyldte hovedinnlegger for snylting, både gjennom egen livsførsel og ved å være et dårlig forbilde for sine barn:

Hvis alle hadde valgt bort jobb for å være hjemme så hadde ikke velferdsstaten gått rundt. Det er helt utrolig at noen kan kalle jobb en uviktig ting. Mannen er ufør og hi går frivillig hjemme, da snakker vi dårlig sosial arv når det kommer til barna deres. [Utdrag]

---

Det er sikkert nevnt 1000 ganger før i tilnærmet identiske tråder, men for min del handler det om at det er provoserende når noen snylter. Å ha lyst til å ha tid med barna er ikke god nok grunn til å gå på nav; for hvem har vel ikke lyst til å ha mer fritid med sine barn? Likevel jobber vi andre, slik at det skal være penger i felleskassa den dagen vi eller andre blir syke og trenger hjelp. [Utdrag]

11. <http://www.klikk.no/forum/dinbaby/index.php/topic/144142158-deilig-%C3%A5-ikke-jobbe/>

Innleggene formulerer det som i velferdsforskning omtales som *arbeidslinja*, et veletablert hovedprinsipp der velferdsytelser utformes slik at motivasjonen for lønnsarbeid ikke svekkes (Stjernø og Øverbye 2012: 15). Arbeidslinja kan begrunnes ut fra tanken om at arbeid er bra for den enkelte, men også ut fra økonomisk bærekraft: De som kan, forsørger seg selv og betaler skatt som finansierer velferdsordninger for de andre (Hatland 2011: 112). Et konkret uttrykk for arbeidslinja er at stønadsordninger utformes med krav til arbeidsrettet aktivitet, altså en tydelig kobling mellom rettigheter og plikter (Stjernø og Øverbye 2012). Siden 1990-tallet har større vekt på behovsprøving og krav til velferdsmottagere bidratt til en strengere variant av arbeidslinja (Kildal 2013). Forumdiskusjonene sluttet opp om en streng linje, mens enkelte også argumenterte ut fra arbeidslinjas utvidede verdigrunnlag:

Uffda...du tror faktisk at du lever drømmelivet for den vanlige mann i gata. De aller, aller fleste har stort utbytte av å jobbe, på flere områder (sett bort ifra inntekt). Verdighetsfølelse, sosialt fellesskap, intellektuell utfordring, økonomisk bidrag til fellesskapet, selvfølelse, stolthet, samhold og følelsen av å være viktig og ønsket i jobben er momenter som øker menneskers fysiske og psykiske helse. [Utdrag]

Totalt sett uttrykte diskusjonen sterk oppslutning om velferdsstaten som et godt system som det er umoralsk å utnytte. Hovedinnlegger lyktes i å provosere ved å ikke anerkjenne arbeidslinjas idealer og ved å utvise manglende ansvarsfølelse for velferdsstatens framtid.

I diskusjoner om uføretrygd, arbeidsavklaringspenger og sykepenger ble velferdsstatens sårbarhet diskutert med sykdom som kompliserende utgangspunkt. På den ene siden ble ordningenes verdi anerkjent; forumdeltagerne ønsket ikke å fjerne dem. Samtidig ble bruk – ikke bare *misbruk* – av velferdsordninger for syke framstilt som et problem. Forumdeltagere som skrev at de var sykemeldte eller uføre, ble avkrevd svar om helsetilstand og arbeidsrettede tiltak; at sykemelding eller uføretrygd var innvilget, var ikke nok til å «bli trodd». Debattene handlet ofte om normer for akseptabel oppførsel, ut fra spørsmål som «De som er uføretrygdet, hvorfor legger mange av dem ut så mange aktivitetsbilder på facebook?»<sup>12</sup>. Enkelte deltagere forsøkte å peke på utfordringer som ustabil restarbeidsevne og manglende tilrettelegging, uten å få særlig gjennomslag. Innlegg som framhevet kompliserte situasjoner («verden er ikke svart/hvitt», «det er ikke alltid så enkelt») ble hardt slått ned på:

Men det må være mulig å diskutere den altfor store mengden (unge) uføre det finnes her i landet på et samfunnsnivå. Det holder ikke med personlige, individuelle tåredryppende historier. Det er for mange uføre, og det kommer til å bli et problem for økonomien. Velferdsstaten må faktisk bygges

12. <http://www.klikk.no/forum/dinbaby/index.php/topic/144116318-de-som-er-uf%C3%B8retrygdet-hvorfor-legger-mange-av-dem-ut-s%C3%A5-mange-aktivitetsbilder-p%C3%A5-facebook/>

ned om vi ønsker å overlate halvparten av det vi har hatt til våre barn. [...] Uansett tar uføre og sykemeldte et så stort jafs av økonomien at det må bli stuerent å være kritisk til ordningen – i hvert fall om det gjøres på en konstruktiv måte. Det angår faktisk oss alle. [utdrag]

Tankegangen var altså at utstrakt bruk av dagens velferdsstat ville føre til en dårligere framtidig velferdsstat. Velferdsstaten var truet, ikke bare *utenfra* (i form av innvandring) men også *innenfra*, i form av egne brukere. Dette ble framstilt som et spørsmål om hva slags samfunn man overlater til sine barn. For å bevare velferdsstaten for barna måtte dagens voksne unngå å bruke tjenester og heller styrke finansieringsgrunnlaget gjennom lønnsarbeid. Kun unntaksvis forekom motinnlegg som forsøkte å gjenreise dagens uføre som verdige velferdsmottagere:

Det er veldig mange tråder om uføre om dagen hvor det skrives lite hyggelige ting om uføretrygdede. Det er ikke greit, synes jeg.  
Hva er problemet? Vi lever i et VELFERDSSAMFUNN!!!  
Det innebærer at dersom folk av en eller annen grunn ikke er i stand til å jobbe får de penger av staten til mat, bolig og klær.  
De slipper altså å sulte, bo i bilen sin eller på gaten (slik realiteten er for mange i land uten trygdesystemer). Det er, med andre ord, et ledd i sosial utjevning, bevaring av velferdsstaten og sosialdemokratiet. Dette handler om å ta vare på hverandre! Det handler om solidaritet.<sup>13</sup> [Utdrag]

Her ble bevaring av velferdsstaten ikke koblet til økonomisk bærekraft, men til ivaretagelse av verdighet og sosial likhet mellom mennesker. Innlegget framhever det Kildal (2012) beskriver som velferdsstatens *normative* bærekraft, der slike idealer må opprettholdes for å bevare velferdsstatens legitimitet. At ressursfattige grupper møtes med stadig strengere krav kan anses som brudd med idealer for menneskeverd og fattigdomsbekjempelse (Kildal 2012). I flere forumdiskusjoner ble likevel bevaring av velferdsordninger ansett som et mål i seg selv uten tematisering av hvorfor dette var viktig.

Forumdiskusjonene hadde mye til felles med politiske utspill der økte krav til stønadsmottagere lanseres som løsningen på velferdsstatens problemer, i medie debatten ofte koblet til tidligere arbeids- og sosialminister Bjarne Håkon Hanssens uttalelse om at sosialhjelpsmottagere må «stå opp om morran» (se også Eriksson 24.5.2014). Diskusjonene hadde fellestrekk med det individuelle ansvaret Gambles (2010) framhever i sin analyse av et britisk mammaforum, og som der kobles til liberalistisk ideologi. Den mest framtrædende forståelsesrammen i sosialpolitiske debatter på *Barn i magen / Din baby* var altså at velferdsstaten var sårbar, og en streng arbeidslinje ble implementert som en nødvendig moralsk rettesnor for alle som ville verne om velferdsstaten. Den

13. <http://www.klikk.no/forum/dinbaby/index.php/topic/144127930-kryr-det-av-uf%C3%B8reher-inne/#entry146209953>

enkelte borger måtte følge arbeidslinja for å klare seg selv, for å beskytte velferdsstaten og for å i siste instans vise seg som en verdig trengende.

### **Familiepolitikk: Den sårbare velferdsstaten og de sårbare barna**

Sosialpolitikk handler om vanskelige situasjoner, mens familiepolitikk angår gledelige begivenheter. Feltet omfatter opptjeningsordninger som foreldrepenger og universelle ordninger som barnetrygd, og forumdiskusjonene speilet at bruk av disse er allment akseptert. For eksempel ble foreldrepengerordningen hyllet for å være generøs uten at mottagere ble kritisert av den grunn. Familiepolitiske debatter hadde et annet utgangspunkt enn sosialpolitiske diskusjoner, men var likevel preget av lignende ideer om sårbarhet.

I familiepolitiske diskusjoner ble den fremste trusselen mot velferdsstaten hevdet å være manglende vilje til arbeidsinnsats og skattebetaling, koblet til kvinners hjemme- og deltidsarbeid i forbindelse med omsorg for små barn. Altså var arbeidslinja et tydelig ideal også her. Samtidig illustrerte diskusjonene et poeng som framheves i forskning på norsk familiepolitikk, som betegnes som paradoksal: Familiepolitikken springer ut av et sprikende ideologisk grunnlag der både likestillingsidealer og husmor-normer har hatt innflytelse (Danielsen m.fl. 2013: 341), og idealer om to arbeidende foreldre preger noen, men ikke alle ordninger. Familiepolitisk samfunnsdebatt kobles til likestilling og integrering, men også til en «tidsklemme»-diskusjon som framhever konflikter mellom barneomsorg og lønnsarbeid (Ellingsæter 2006). Disse paradoksene samles i diskusjon om den omstridte *kontantstøtten*, en ordning som anses som et brudd med arbeidslinja og med likestillings- og integreringsidealer (Danielsen m.fl. 2013: 336). Nettopp kontantstøtten ble en sentral symbolsak også på *Barn i magen / Din baby*.

Kontantstøtten ble innført i 1998 av Kjell Magne Bondeviks første regjering, og er basert på et uvanlig prinsipp der ikke-bruk av en velferdstjeneste (barnehager) utløser en pengestønad. At barnehageplasser subsidieres, har vært brukt som argument for kontantstøtte, som ellers har blitt begrunnet med omsorgs- og valgfrihetsidealer. Partiene i Jens Stoltenbergs rødgrønne regjering inngikk et kompromiss der støtten for toåringer ble fjernet samtidig som utbetalingene til ettåringer økte, hvilket styrket en etablert praksis der kontantstøtte fungerer som ventestønad for familier i barnehagekø. I 2014 signaliserte tre partier nye synspunkter på kontantstøtten: Krf ville prioritere bevaring av støtten til ettåringene og fortsatt barnehageutbygging framfor kontantstøtte til toåringer,<sup>14</sup> Venstre snudde og gikk inn for å avskaffe stønaden,<sup>15</sup> mens nyvalgt Ap-leder Jonas Gahr Støre utløste debatt ved å «tenke nytt» om fleksible ordninger for ettåringer.<sup>16</sup> De fleste partier anerkjenner behovet for en ventestønad inntil

14. <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/KrF-lederen-dropper-a-gjeninnfore-stoetten-til-toaringene-7689919.html>

15. <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/venstre/skrot-hele-kontantstoetten/a/23282180/>

16. <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/Store-apner-for-a-beholde-kontantstotte-for-ettaringer-7714106.html>

reell barnehagedekning er på plass, men spørsmålet om familier skal kunne velge bort barnehage til fordel for kontantstøtte er omstridt.

En av mange kontantstøttedebatter på *Barn i magen / Din Baby* tok utgangspunkt i et nyhetsoppslag om Venstres snuoperasjon.<sup>17</sup> Både hovedinnlegg og flere svar var pragmatisk innstilt, og uttrykte bekymring for å miste ventestaden. Mot denne tankegangen kom innvendinger om at familien burde forsørge seg selv også i «tomrommet» mellom foreldrepermisjon og barnehagestart:

Skal Norge som velferdsstat være bærekraftig må nok slike latterlige utgifter skrenkes inn. Jeg synes enhver familie i utgangspunktet er forpliktet til å forsørge seg selv.

---

Jeg synes det er på høy tid at kontantstøtten fjernes. Tullete ordning som koster enormt med ressurser, som kunne blitt prioritert hvor det virkelig trengs. Barnefamilier må da vitterlig kunne klare å forsørge seg selv. Har man ikke bhgplass, må man se på andre muligheter for jobb, som kvelds- og helgejobbing. Mange er alt for kravstore, og forventer at staten skal fø på dem, isteden for å brette opp ermene og ta støytten for å ha satt barn til verden selv. Dessuten er kontantstøtten et kjempehinder for integrering, og jeg ser ingenting positivt ved det.

Her ble det argumentert med at velferdsstatens ansvar burde innskrenkes, men med en viktig nyanseforskjell fra debattene om uføretrygd: Mens uføre ble anklaget for å undergrave uføretrygden, ble kontantstøttebruk ansett som en logisk konsekvens av at ordningen eksisterte. Motstandere ønsket dermed å fjerne hele støtten. Ideen om kontantstøtten som «pengesluk» ble møtt med argumenter om at barnehageplasser koster staten mer, hvilket igjen ble tilbakevist ved at barnehager muliggjør lønnsarbeid og bidrag til fellesskapet. Også her var tankegangen om et regnestykke som må gå opp, sentral. Dette kan forklare hvorfor alternativer som også koster penger – for eksempel utvidet foreldrepermisjon – knapt ble diskutert. En del kontantstøtteforkjempere så ut til å akseptere regnskapstankegangen og la vekt på å framstille kontantstøtten som billig og beskjeden.

Både i pengebruksdiskusjonen og ellers forholdt forumbrukerne seg til argumenter som framkommer i politisk debatt om kontantstøtten. Motstandere viste til at kontantstøtte hindrer likestilling og integrering, og at den undergraver velferdsstaten ved å svekke kvinners motivasjon for lønnsarbeid. Tilhengere argumenterte med behov for valgfrihet og omsorg:

17. <http://www.klikk.no/forum/dinbaby/index.php/topic/144164747-n%C3%A5-vil-venstre-fjerne-kontantst%C3%B8tten/>



Jeg var i prinsippet imot kontantstøtten da den kom, fordi jeg tenkte at det var et skritt tilbake i forhold til kvinner i arbeidslivet.

Men så fikk jeg barn og kontantstøtten har vært gull verdt. Jeg er imot at ettåringer skal i barnehagen og jeg synes det er synd hvis hele barndommen skal bli institusjonalisert allerede fra barnet er 12 mnd.

---

Enig! Hvorfor MÅ barna i barnehagen fra de er et år? For min del tenker jeg at mine barn har det like bra hos meg, pappaen sin eller besteforeldre frem til de er to. Kontantstøtte håper jeg blir stående. Hvis de drar integreringskortet får de heller kreve barnehage for disse barna som det gjelder, og ikke tvinge andre som ønsker å ha barnet hjemme litt ekstra til å bruke barnehagen! [Utdrag]

I slike forsvarsinnlegg ble tid hjemme framstilt som barnas beste, og barnas beste som et ideal som var *overordnet* andre hensyn. På denne måten kunne man anerkjenne uheldige bivirkninger uten å anse disse som tungtveiende argumenter. Tanken om barnas beste framstod dermed som en alternativ forståelsesramme til arbeidslinjeretorikken.

Forumdiskusjonene forholdt seg altså til politisk debatt om kontantstøtte, men bruken av personlige erfaringer brakte inn alternative perspektiver. Både tilhengere og motstandere diskuterte hvordan de tilpasset familielivet til sosiale og økonomiske strukturer som velferdsordninger er en del av. Dette bidro til å belyse hvor forskjellig politikken «slår ut» for familier med ulik økonomi, arbeidstid, barnetall og bosted:

I tillegg til kontantstøtte har vi fått kabalen til å gå rundt ved at jeg har jobbet på natt, og mannen har tatt ut pappapermisjonsdager kun de dagene jeg har sovet etter nattvakt. Pappaen jobber vanligvis dagtid. [Utdrag]

---

Den er KUN et gode for de som har en mann/kone med høy inntekt, som har lite gjeld eller som bor på et sted med lave boligkostnader. For flestparten av oss er den ikke et reelt alternativ («valgfrihet» meg i ræva!), likevel må vi bidra til at andre skal få den valgfriheten, da våre skatteinntekter bidrar til å finansiere at andre skal få gå hjemme med barna sine.

Slike fragmenterte personlige erfaringer er ikke nødvendigvis representative, men bidro til en problematisering av politiske honnørord som «valgfrihet» og dermed til å nyansere debatten.

Andre familiepolitiske debatter i forumet omhandlet foreldrepermisjon (spesielt fedrekvote) og barnehagestart for de minste, gjerne i sammenheng med kontantstøtten. Mange diskusjoner var koblet mot en bredere samfunnsdebatt

om utfordringene ved å kombinere barneomsorg og lønnsarbeid, der forholdet mellom samfunnssystemer og individuelle ønsker ble problematisert. Debatt om velferdsstatens framtid og småbarnsfamilier i tidsklemma preget stemmerettsjubileumsåret 2013 og fortsatte i 2014, med utspill fra politikere, næringslivs- og arbeidslivstopper om at «kvinner må jobbe mer» (f.eks. Bratten sitert i Karlsen 28.12.2013). Flere forumdiskusjoner tok for seg slike utspill eller forholdt seg til tematikken ut fra erfaringsbaserte refleksjoner. På den ene siden framkom en *radikal arbeidslinjeretorikk* der plikten til å arbeide (heltid) handlet om å opprettholde velferdsgoder som alle benytter seg av, med skoler og helsetjenester som mye brukte eksempler. En mer *moderat arbeidslinjeretorikk* la vekt på at det var greit å jobbe redusert i småbarnstiden så lenge man ikke forventet statlig finansiering. På den andre siden framkom en *radikal omsorgsretorikk* der oppfatninger av (egne) barns beste trumfet alle andre hensyn, og en mer utbredt *moderat omsorgsretorikk* der man ønsket seg beskjedne tiltak eller økt anerkjennelse for ønsker om å jobbe mindre mens barna var små.

## KONKLUSJON

Analysen viser at politisk debatt i mammaforumet ofte tok utgangspunkt i personlige erfaringer, enten ved at deltagere søkte råd og sammenlignet opplevelser, eller ved at erfaring ga opphav til refleksjon. Noen diskusjoner holdt seg på et konkret nivå, mens andre ga gode illustrasjoner av hvordan personlige problemstillinger kan settes inn i større samfunnsmessige sammenhenger. Velferdsdebatten på *Barn i magen / Din baby* forholdt seg til mer allmenne forståelsesrammer som preger mediedebatt og politisk retorikk om velferdsstaten. Bekymringer for velferdsstatens bærekraft ble artikulert gjennom den forståelsesrammen jeg har kalt *den sårbare velferdsstaten*, bygget på en streng variant av arbeidslinja. Et grunnleggende spørsmål i utformingen av ulike velferdsmodeller er hvilket ansvar staten skal ha for borgerne, men forumdiskusjonene snudde dette til et spørsmål om hvilket ansvar den individuelle borger har for velferdsstaten. Diskusjoner om sosialpolitikk framstilte velferdsstaten som et ideal å bevare for *framtiden*, ikke som en legitim løsning på problemer i dagens samfunn. En forklaring kan ligge i vektleggingen av barnas beste som preget mammaforumet: Mens dagens velferds-mottagere ble utsatt for mistenkeligjøring, ble barna ansett som velferdsstatens verdige arvinger.

Også familiepolitiske debatter bar preg av ønsket om å kunne overlate en bærekraftig velferdsstat til barna, men tidvis var det likevel anledning til kritikk av arbeidslinja. Forståelsesrammen som gjorde dette mulig, var tanken om barns omsorgsbehov, spesielt i en antatt sårbar periode mellom nyfødtid med mor og barnehage for store barn. Denne mellomperioden rommet den omdiskuterte fedrekvoten, den enda mer omstridte kontantstøtten, og gradvis tilvenning til barnehage. Tanken om barns beste – operasjonalisert som tid med foreldrene, spesielt mor – ble et alternativt verdigrunnlag for å forsvare valg som brøt med dominerende oppfatninger av fellesskapets interesser. Spørsmålet om hvem

som bør komme først, familien eller storsamfunnet, ble altså behandlet forskjellig i sosialpolitiske og familiepolitiske diskusjoner. I sistnevnte var det større aksept for at individer har rett til å ta valg som ikke er optimale for samfunnet, men også større problematisering av hva som er optimalt og ut fra hvilke kriterier.

Et annet aspekt ved velferdsdebatten i mammaforumet var det store antallet diskusjonstråder der brukere utvekslet erfaringer med konkrete tjenester. Disse diskusjonene var i større grad frikoblet fra politisk debatt i offentligheten for øvrig, og sprang i stedet ut av hverdagslige situasjoner eller personlige utfordringer. Samlet sett ga de inntrykk av en arena for kunnskapsutveksling om hvordan velferdssystemet fungerer, ofte med fokus på forventningsjustering i møter mellom brukere og tjenester. Beskyldninger om kravstorhet ble fremmet også her, men likevel ble velferdsstaten i større grad ansett som et legitimt virkemiddelapparat. Diskusjonene ga anledninger til å forstå hvordan selvopplevde utfordringer passet inn – eller ikke passet inn – i de rammene velferdsstaten skaper om livet i det norske samfunnet. Relevansen av en offentlig tilgjengelig og mediert arena for slik diskusjon kan forstås i lys av begrepet kulturelt medborgerskap: Deltagere gis anledninger til å forstå seg selv i samfunnsmessige fellesskap og tilpasse sine forventninger om egen rolle som borger i velferdsstaten.

Begge disse funksjonene – erfaringsutveksling og eksplisitt velferdspolitikkk diskusjon – kan anses som deltagelse i samfunnsdebatt. Det er mulig at mange forumbrukere vil hevde at forumet kun ga underholdning og tidsfordriv, men høy temperatur og stort engasjementet ga likevel inntrykk av at noe stod på spill for deltagerne. Analysen viser at mammaforumet *Barn i magen / Din baby* er en debattarena der det pågår engasjert diskusjon om viktige samfunnsspørsmål, med saksfokuserende og argumenterende innlegg og nyanserende formidling av relevante personlige erfaringer. Altså støtter funnene andre studier som framhever at nettdebatten er mangfoldig og kanskje også bedre enn sitt rykte (se Baldersheim 2009). Forumet berøres av problemer som gjerne forbindes med anonym nettdebatt: personangrep, fremmedfiendtlighet, provokasjoner og mer uskyldige avsporinger og usakligheter. Samtidig kan man tenke seg at muligheten for anonymitet senker terskelen for deltagelse. Ikke bare kan det bli lettere å ta opp personlige problemer; det er også mulig at mennesker som vanligvis ikke deltar i offentlig debatt, faktisk gjør det i slike fora. På den måten bidrar forumene til en utvidelse av den politiske samfunnsdebatten.

## REFERANSER

- Baldersheim, Nanna (2009): «Er nettdebatten så ille som sitt rykte? Et forsvar av debatten på Dagbladet.no», *Norsk medietidsskrift* 16(2): 180–186.
- Berg, Ingvild (2011): *Nettdebatt og demokrati: Styring eller anarki?* Masteroppgave, Universitetet i Oslo.
- Biørnstad, Benedicte (2000): *Health information on the Internet: The case of BarniMagen.com*. Masteroppgave, UiO / University of East London.

- Curran, James (1991): «Rethinking the media as a public sphere», s. 27–57 i Peter Dahlgren og Colin Sparks (red.) *Communication and Citizenship. Journalism in the Public Sphere in the New Media Age*. London: Routledge.
- Danielsen, Hilde, Eirinn Larsen og Ingeborg Owesen (2013): *Norsk likestillingshistorie 1814–2013*, Bergen: Fagbokforlaget.
- Dietz, Mary ([1985]1998): «Citizenship with a Feminist Face: The Problem with Maternal Thinking», s. 45–64 i Joan Landes (red.) *Feminism, the public and the private*. Oxford: Oxford University Press.
- Elgesem, Dag og Thomas Vie Nordeide (under publisering): «Anonymity and tendentiousness in online newspapers debates» i Martin Eide, Helle Sjøvaag og Leif Ove Larsen (red.) *The Journalistic Institution Re-Examined*. Bristol: Intellect.
- Enjolras, Bernard, Rune Karlsen, Kari Steen-Johnsen og Dag Wollebæk (2013), *Liker – liker ikke. Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*, Oslo: Cappelen Damm.
- Entman, Robert (1993), 'Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm', *Journal of Communication* 43(3).
- Ellingsæter, Anne Lise (2006): «The Norwegian Child Care Regime and its Paradoxes», s. 121–144 i Anne Lise Ellingsæter og Arnlaug Leira (red.) *Politicising Parenthood in Scandinavia*. Bristol: The Policy Press.
- Eriksson, Robert (24.5.2014): «Ungdom skal opp om morran», *Dagbladet*. Hentet 1.10.2014 <http://www.dagbladet.no/2014/05/05/kultur/meninger/hovedkronikk/kronikk/sosialhjelp/33122189/>
- Fraser, Nancy (1992): «Rethinking the public sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy», s. 109–142 i Craig Calhoun (red.) *Habermas and the Public Sphere*. Cambridge: MIT Press.
- Fredriksen, Eva Haukeland, Janet Harris, Karen Marie Moland og Johanne Sundby (2010) «'A Defeat not to Be Ultra-Fit': Expectations and Experiences Related to Pregnancy and Employment in Contemporary Norway, *NORA* 18(3): 167–184.
- Gambles, Richenda (2010): «Going public? Articulations of the personal and political on Mumsnet.com», s. 29 i Nick Mahony, Janet Newman og Clive Barnett (red.) *Rethinking the public*. Bristol: Policy Press.
- Grønli, Kristin (4.9.2014): «Menn dominerer debatter på nett», *forskning.no*. Hentet 10.10.2014 fra <http://forskning.no/demokrati-internett-sosiale-relasjoner/2014/09/menn-dominerer-nettdebattene>
- Ihlebak, Karoline Andrea, Anders Sundnes Løvlie og Henry Mainsah (2013): «Mer åpenhet, mer kontroll? Håndtering av nettdebatten etter 22. juli», *Norsk medietidsskrift* 20(3): 223–240.
- Habermas, Jürgen ([1971]1992): *Borgerlig offentlighet*. Oslo: Gyldendal.
- Halvorsen, Knut (2012): «Lønnsarbeidet – vår tids sekulære religion», s. 188–198 i Stjernø, Steinar og Einar Øverbye (red): *Arbeidslinja. Arbeidsmotivasjonen og velferdsstaten*. Oslo: Universitetsforlaget
- Hatland, Aksel (2011): «Trygd og arbeid», s. 102–147 i Aksel Hatland, Stein Kuhnle og Tor Inge Romøren (red.) *Den norske velferdsstaten*. Oslo: Gyldendal.
- Herkman, Juha (2010), 'Re-evaluating the relationship between politics and popular media', *Media, Culture & Society* 32(4), s. 701–710.
- Hermes, Joke (2005): *Re-reading Popular Culture*. Malden: Blackwell.
- Hjelmtveit, Vidar (2005): «Sosialpolitikk i historisk perspektiv», s. 24–57 i Stamsø, Mary Ann (red.) *Velferdsstaten i endring*. Oslo: Gyldendal.
- Karlsen, Kirsten (28.12.2013): «Spekter-sjef: Kvinner må jobbe mer!», *Dagbladet*. Hentet 10.10.2014 fra <http://www.dagbladet.no/2013/12/19/nyheter/innenriks/samfunn/maktpanelet/makt2013/30931353/>

- Kildal, Nanna (2012): «Fra arbeidsetos til insentiver og velferdskontrakter», s. 177–186 i Stjernø, Steinar og Einar Øverbye (red.): *Arbeidslinja. Arbeidsmotivasjonen og velferdsstaten*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kildal, Nanna (2013): «Den norske velferdsstaten: Fra sosiale til kontraktsbaserte rettigheter», *Tidsskrift for velferdsforskning* 16(2): 87–95.
- Kuhnle, Stein og Nanna Kildal (2011): «Velferdsstatens idégrunnlag i perspektiv», s. 15–39 i Aksel Hatland, Stein Kuhnle og Tor Inge Romøren (red.) *Den norske velferdsstaten*. Oslo: Gyldendal.
- Landes, Joan (1998): *Feminism, the public and the private*. Oxford: Oxford University Press.
- Lindholm, Magne (2006): «Maskespill og nettdebatt», *Nytt Norsk Tidsskrift* 4: 357–367.
- Moe, Hallvard (2011): «Mapping the Norwegian Blogosphere: Methodological Challenges in Internationalizing Internet Research», *Social Science Computer Review* 29(3): 313–26.
- Moe, Hallvard og Anders O. Larsson (2012): «Twitterbruk under valgkampen 2011», *Norsk medietidsskrift* 19(2): 151–162.
- Pateman, Carole ([1988]1998): «The Patriarchal Welfare State», s. 241–274 i Landes, Joan (red.) *Feminism, the public and the private*. Oxford: Oxford University Press.
- Stjernø, Steinar og Einar Øverbye (2012): *Arbeidslinja. Arbeidsmotivasjonen og velferdsstaten*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skogerbø, Eli og Marte Winsvold (2008): «Nettet som debattarena», s. 39–60 i Gunn Enli og Eli Skogerbø (red.) *Digitale dilemmaer*. Oslo: Gyldendal.
- Van Zoonen, Liesbet (2005) *Entertaining the Citizen. When Politics and Popular Culture Converge*, Lanham: Rowman & Littlefield.
- Ytre-Arne, Brita (2011): «Women's magazines and the public sphere», *European Journal of Communication* vol. 26(3): 247–261.
- Åsli, Lene (2010): *Gravidens bruk av diskusjonsforum på internett – nyttig informasjonskilde eller grobunn for bekymringer?* Masteroppgave, Universitetet i Tromsø.